А.Д. ҚЫЛЫШБАЕВ, Н.Ж.ҚУАНДЫҚ,
А.Т. ЖАППАРБЕКОВА

САЯСИ БИЛІК

УДК 321

Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеттің Академиялық кеңесінде қаралып баспаға ұсынылды. Хаттама №_4_, «25» 02 2022ж.

Пікір жазғандар:

Шалдарбекова А.Б. – философия ғылымдарының кандидаты, ОҚУ аға оқытушысы
Тәжітаева Р.С. – саяси ғылымдарының кандидаты, ОҚМПУ доценті
Есимова А.Б. – тарих ғылымдарының кандидаты, ОҚМПУ доценті

Н.Ж.Куандық, А.Д.Қылышбаев, А.Т.Жаппарбекова САЯСИ БИЛІК Оқу әдістемелік құрал. – Шымкент, 2022ж.-95 б.

«Саяси билік» атты оқу әдістемелік құрал барлық бакалавриат мамандықтарында оқытылатын «Саясаттану» пәні бойынша оқу жұмыс бағдарламасында қарастырылатын 4 аптадағы «Саяси билік: мәні мен жүзеге асыру механизмдері» тақырыбына сай келеді. Оқу әдістемелік құрал жоғары оқу орындарында оқитын студенттерге арналған.

КІРІСПЕ

Қазақстан Республикасының тәуелсіз, егеменді мемлекет ретінде шығауы және оның құқықтық негіздерінің қалыптасуы саяси мәдениет пен мемлекет азаматтарының құқықтық санасының дамуымен тығыз байланысты. Бұл жоспарда жоғары оқу орындарында саясаттануды оқытудың маңызы жоғары. Саясаттанушылардың көбі саясаттану пәнін анықтауда саяси құбылыстардың ерекшелігін көрсететін, саясатта басқа барлық қоғамдық құбылыстардан ажырататын негізгі белгілерінен бастау керектігін айтады. Мұндай белгі билік болып табылады. Ғылыми әдебиеттерде саясаттануды билік туралы ғылым ретінде анықтауы кездейсоқ емес. Билік бар жерде саясат болады. Билік саяси жүйеде басты элемент рөлін атқарады, оның әдістері мемлекеттің қандай да бір түрін немесе саяси тәртіпті бейнелейді.

Саясаттану тақырыбы мемлекеттік билікті жаулап алу, ұстап тұру және пайдалану мәселелері оның құрылыстары және қоғамдық сана мен мәдениетте осы процестердің бейнелену мәселелері болып табылады.

Саясаттануда саяси билік теориясы негізгі орын алады. Ол саясатпен тығыз байланысты және саясаттың, саяси институттар мен барлық саясат әлемінің мәнін түсініп-білуге мүмкіндік береді. Сондықтан, студент жастарға саясаттанумен қатар саяси билік пәнінің оқытылуы да маңызды.

"Саяси билік" оқу-әдістемелік құралы билік түсініктемесін, әлеуметтік – мәдени тұрғысын, билік субъектілері мен объектілерін, қайнар көздерін, саяси билік пен мемлекеттік билік ерекшеліктері мен қасиеттерін толық қарастырады.

Билік табиғатын түсіну, саяси билік оның бір түрі болып табылатындығы саяси пәндердің барлық кешенін зерделеудегі маңызы зор. Билік проблемасын нақтылай келгенде антропологиялық біркатар өлшемдерін ескермейтін билік проблемасына деген марксистік көзқарастарды меңгеру оқу пәнінің сипатын ашып береді.

Осы маңызды феноменнің басты белгілерін көбіне айқындайтын XX ғасыр тәжірибесі негізінде жинақталып анықталған саяси билікке деген көзқарастар және типологиялар ескерілген.

22. Основы политической науки: Уч. Пособие. Часть 1,2 / Под. ред. В.П.Пугачева. М., 2003.
23. Политология / Под. ред. М.А. Василика. М., 1999.
24. Политология: Учебник. / Под. ред. К.С.Гаджиева. М.: Высшее образование, 2005.-406с.
25. Политология: Курс лекций / Под. ред. Проф. Т. Мустафина. Алматы, 1994.
26. Политология. Энциклопедический словарь. М., 1993.
27. А.И.Соловьев. Политология. Политическая теория. Политические технологии. М,2001г.
28. Политология. Под общей редакцией А.Н.Нысанбаева. Алматы,1998
29. В.А.Мальцев. Основы политологии. М,2005г.
30. Машан М.С. Политическая система Казахстана: трансформация, адаптация, целедостижение. Алматы, 2000.
31. М.Мұхамедов, Б.Сатершинов. Саяси-құқықтық ілімдер тарихы. Алматы, 2003ж.
32. Саясаттануға кіріспе 1,2,3 бөлім. Алматы, 1994.
33. Тоқаев К.К. Қазақстан дипломатиясы.- Алматы, 2001.
34. Э.Хейвуд. Политология./Перевод под редакцией проф. Г.Г.Водолазова и доцента В.Ю.Бельского/. М.:ЮНИТИ-ДАНА,2005г.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ 3

БИЛІК – ҚОҒАМДЫҚ ФЕНОМЕН РЕТІНДЕ 5

САЯСИ БИЛІК ЖӘНЕ ОНЫҢ НЕГІЗІ 13

БИЛІК БАСТАУЛАРЫ 17

ҚАЗАҚ ДАЛАСЫНДАҒЫ
БИЛІК ТУРАЛЫ ИДЕЯЛАР 26

БИЛІК ҚҰРЫЛЫМЫ 31

БИЛІК ПРИНЦИПТЕРІ 36

САЯСИ БИЛІКТІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ
ТҮРЛЕРІ МЕН ТӘСІЛДЕРІ 42

ПРЕЗИДЕНТТІК БАСҚАРУ ФОРМАСЫ 47

ПАРЛАМЕНТ ИНСТИТУТЫ 56

ҮКІМЕТ ЖОҒАРЫ АТҚАРУШЫ
БИЛІК ОРГАНЫ РЕТІНДЕ 63

СОТ БИЛІГІ 68

ЖЕРГІЛІКТІ ӨЗІН-ӨЗІ БАСҚАРУ ЖӘНЕ БАСҚАРУ ОРГАНДАРЫ . 74

ГЛОССАРИЙ 80

ТЕСТ СҰРАҚТАРЫ МЕН ТАПСЫРМАЛАР 84

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР 94

Н.Ж.Куандық, А.Д.Қылышбаев, А.Т.Жаппарбекова

САЯСИ БИЛІК

ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛ
Редакторы – Байырбекова Л.М.
Техникалық редактор – Аблаев Н.М.
Қағаз пішімі А4 Қаріп түрі «Times New Roman»
Баспа табағы 6 Таралымы 200 дана Тапсырыс № 241
Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университетінің
шағын баспаханасында басылды
Шымкент қ., Байтұрсынов көшесі, 13 үй